

Expeditie Enschede

Leren op weg naar een inclusieve samenleving

Binnen 'Expeditie Enschede' trekken jongeren, inwoners uit de buurt, de gemeente en de wijkteams samen op om jongeren tussen 16-26 jaar een goed leven te laten leiden. Jongeren en hun ervaringsverhalen zijn leidend bij Expeditie Enschede. Voor veel jongeren is het dagelijkse kost dat zij niet mee kunnen doen in de samenleving; denk hierbij aan jongeren die thuiszitten, die voortijdig de school moeten verlaten, die schulden hebben, die geen zicht hebben op een baan of zich niet gehoord voelen. Uitsluiting zorgt ervoor dat jongeren hun leven niet op kunnen bouwen zoals zij dat zouden willen.

Ingegeven door de transformatie en transitie is de inclusieve samenleving voor gemeente Enschede een belangrijke stip aan de horizon: een samenleving waaraan iedereen kan deelnemen ongeacht zijn achtergrond, leeftijd, inkomen of beperkingen. Een inclusieve samenleving gaat ervan uit dat belemmeringen niet in de inwoners zitten, maar veelal in de samenleving. Deze belemmeringen worden veroorzaakt door regels, protocollen, wetgeving en bijvoorbeeld diagnoses. Het is de kunst om belemmeringen zoveel mogelijk weg te nemen, zodat alle inwoners kunnen meedoen en hun dromen of wensen kunnen realiseren. De belemmeringen in de samenleving worden binnen Expeditie Enschede 'kwesties' genoemd. Deze kwesties, die vaak al vele jaren bestaan in een complexe context, worden samen met inwoners opgepakt. Een uitdagende werkwijze die van iedereen een andere manier van denken en doen vraagt.

Ervaringsverhalen

Zonder te luisteren naar ervaringsverhalen van jongeren geen kwesties! Voor het ophalen van verhalen (narratieven), wordt 'grootschalig luisteren' ingezet. Grootschalig luisteren is een methode van Story Connect voor narratief evalueren (Story Connect & Buro Troje, 2015). Door middel van live vertelafels en een online vertelpunt 'What's your story?' halen we recente, concrete ervaringen op van jongeren en hun omgeving.

Jongeren geven (zoveel mogelijk) zelf betekenis aan hun ervaringen. Het is niet één verhaal, maar meerdere gelijke verhalen van jongeren waarmee patronen en trends worden ontdekt. Een overeenkomstig element uit veel vertelafels is bijvoorbeeld dat jongeren – los van het inhoudelijke onderwerp – zich veelal niet gehoord voelen (Sonder & Wilmink, 2017).

Pionieren doe je niet alleen!

- 100 jongeren hebben deelgenomen aan de vertelafels. Veel positieve reacties, ook over de achterliggende visie
- 8 jongeren hebben deelgenomen aan de lerende netwerken
- 30 wijkcoaches en 8 leerkrachten geschoold in het leiden van vertelafels
- 10 vrijwillige inwoners betrokken bij de Expeditie
- 4 inwoners kregen werkervarings-/stageplek bij het wijkteam
- Meer inzet van ervaringsdelers
- 11 studenten afgestudeerd met opdrachten bij de Expeditie
- Meer diversiteit binnen de wijkteams.

We omschrijven 4 voorbeelden van kwesties die naar voren zijn gekomen uit de ervaringen van jongeren:

Kwestie: moeilijke taal in brieven

Veel jongeren blijken niet financieel zelfstandig. Samen met jongeren en professionals zijn de knelpunten rondom dit onderwerp geïnventariseerd. Eén van de belangrijkste belemmeringen bleek de communicatie van instanties. Denk aan onbegrijpelijke brieven en moeilijke taal. Daarom is er aandacht gevraagd bij instanties voor de leesbaarheid van dergelijke brieven. Er is contact gelegd met medewerkers van de gemeente die betrokken zijn bij de leesbaarheid van brieven die vanuit de gemeente worden verstuurd. De gemeente zet nu meer in op de leesbaarheid van brieven en inmiddels zijn meerdere brieven aangepast. Daarnaast benadert Expeditie Enschede andere organisaties waar inwoners veel mee te maken hebben om ook hun brieven aan te passen.

Kwestie: ontwikkeling jonge moeders

Jonge moeders ervaren belemmeringen om zich persoonlijk te ontwikkelen. Ze hebben vaak een klein netwerk en weinig opvangmogelijkheden voor hun kind. Door te luisteren naar de ervaringen van jonge moeders werd duidelijk dat de belemmeringen van de jonge moeders heel divers kunnen zijn. Daarom is in mei 2018 de voorliggende voorziening Powerparent van start gegaan, bestaande uit 2 inwoners (ervaringsdelers) en een studente van Saxion. Zij zijn bewust niet van een instantie en gaan als ervaringsdelers langs bij de groepen waar veel alleenstaande moeders samen komen. Powerparent gaat in op de individuele vraag van de alleenstaande moeder. Daarnaast pakt het team enkele collectieve kwesties van jonge moeders op: flexibiliteit van de kinderopvang en scholing- en werkmogelijkheden. Hoofdtaken van Powerparent is informeren, verbinden en netwerken om tot collectieve oplossingen te komen en werk- en opleidingskansen voor jonge moeders te creëren. De eerste vier moeders worden inmiddels doorgeleid naar passend werk of een opleiding.

Kwestie: Expeditie Buitensport

In stadsdeel West is vraag naar de mogelijkheid om samen buiten te sporten. In een kleine groep, passend bij de behoefte van elke deelnemer. Voor jongeren met een diagnose worden momenteel nog gespecialiseerde en dure vrijetijdsactiviteiten georganiseerd. Om hier gehoor aan te geven, hebben we halverwege 2017 de voorliggende voorziening 'Expeditie Buitensport' opgezet. Met Expeditie Buitensport krijgen verschillende jongeren de kans om samen (op inclusieve wijze) te sporten. Er zijn gemiddeld 8 à 10 jongeren in de groepen en er is nog plaats voor meer jongeren. Het merendeel van deze jongeren hadden buiten schooltijd geen andere mogelijkheden voor vrijetijdsinvulling. De deelnemende jongeren zijn enthousiast en groeien van hun deelname en onderlinge contact.

Kwestie: Wat leeft er in de wijk?

In de wijken Pathmos en Stadsveld is 'grootschalig geluisterd' onder inwoners. Dit om ervoor te zorgen dat we écht transformeren vanuit de leefwereld en niet vanuit de ideeën van professionals. Vanuit 100 ervaringen van inwoners werden er vooral veel ervaringen gedeeld op het gebied van veiligheid en zekerheid, met voorvallen van bedreigingen, inbraken en snelheidsovertredingen. Het roept de vraag op: in hoeverre heeft het zin in te zetten op zelfontplooiing van inwoners, terwijl het schort aan de basisbehoefte van veiligheid en (bestaans)zekerheid? Voor kinderen/jongeren die opgroeien in een wijk met de genoemde voorvallen, is veiligheid wellicht prioriteit één waar we op in moeten zetten. We delen de opgedane inzichten met partners in de wijk, zodat we vervolgens kunnen werken aan het ontwerpen van interventies in buurten. De positieve ervaringen van inwoners gaan vooral over noaberschap en saamhorigheid. Dit willen we graag versterken. Zodat kinderen en jongeren op een prettige manier kunnen opgroeien in de wijk.

Welke weg hebben we afgelegd?

1ste helft 2016

- Formeren kerngroep
- Wijkverkenning
- Scholing leden kerngroep in visie en grootschalig luisteren
- Verspreiding visie binnen de wijkteams

2de helft 2016

- Ontwikkeling communicatiemiddelen
- Opstart onderzoek vanuit Saxion en UT
- Vertelafels met jongeren

2017

- Inspiratie-uurtjes
- Lerende netwerken rondom 8 kwesties
- Opstart borging

1ste helft 2018

- Selectie van de 4 kans hebbende kwesties
- Inwoners aan het roer!
- Communicatie over proces en eindresultaten

Pieken

1. Wat goed werkte bij kwesties:

- Faciliteren en loslaten
- Deelname van inwoners
- Benutten van eigen kracht van inwoners
- Het bieden van een tegenprestatie bij deelname
- Verbreden: meer partners betrekken
- Aansluiten bij bestaande groepen en waar de energie zit.

2. Ontwikkeling wijkcoaches:

- Denken en doen meer 'out of the box'
- Werken meer samen met inwoners en andere organisaties
- Zitten in een culturomslag waardoor transformeren mogelijk is
- Investeren meer in transformatie (Geerds & Olde Scholtenhuis, 2017)
- Zijn inventiever in het vinden van oplossingen, aansluitend bij de leefwereld
- Zetten ervaringen en kracht van inwoners voorop
- Van de 14 geïnterviewde wijkcoaches, staat 100% achter de transformatie.
- Toename initiatieven buiten de Expeditie waarbij rechtstreeks wordt samengewerkt met inwoners.

Uitdagingen

- Lastig om inwoners betrokken te houden bij een lerend netwerk
- Systeemwereld is hardnekkig
- Hiërarchie in besluitvorming
- Langzame ontwikkelingen in resultaat
- Te weinig kennis en kunde op gebied van communicatie.
- Langzame voortgang door het stellen van andere prioriteiten
- Hoge werkdruk waardoor de aandacht voornamelijk naar de individuele casuïstiek gaat
- Afstand tot jongeren
- Transformatie moeilijk uit te drukken in cijfers.

Borging

Expeditie Enschede heeft in de wijkteams Oost-buiten en Pathmos/Stadsveld mede gezorgd voor het op gang brengen van transformatie en is het gelukt om beter aan te sluiten bij de leefwereld van inwoners. De input van onder andere studenten van Saxion en Universiteit Twente hebben richting gegeven aan Expeditie Enschede. Het is een samenwerking geweest van veel partijen, om te komen waar we nu staan. Om de inzichten en leringen vanuit de Expeditie te verspreiden onder alle wijkteams, is er een scholingsmodule voor wijkcoaches in ontwikkeling die Expeditie Enschede samen met StoryConnect en de Innovationtree vormgeeft. Deze scholingsmodule wordt door alle wijkcoaches gevolgd.

Bronnen

- Geerds, K. & Olde Scholtenhuis, L. (2017). De opbrengsten van Expeditie Enschede (bachelor rapport), Saxion University of Applied Sciences, Enschede
- Sonder, M. & Wilmink, M. (2017). Expeditie Enschede (bachelor rapport), Saxion University of Applied Sciences, Enschede
- Story Connect & Buro Troje (2015). www.storyconnect.nl & www.burotroje.nl

Colofon

Marloes Veldhuizen, reisleider Expeditie Enschede / wijkcoach
Nicole Ketelaar, onderzoeker Saxion / Werkplaats Sociaal Domein Twente

Met speciale dank aan:

Alle betrokken jongeren, samenwerkingspartners, collega's, ervaringsdelers en studenten van Saxion en Universiteit Twente

